

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ ОРГАНІВ І ТКАНИН ЛЮДИНИ: ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Муртазаєва Гульнара Нариманівна,

Посольство України в Росії

Некрасов В'ячеслав Анатолійович,

Національний університет державної податкової служби України

Реалії сьогодення свідчать про необхідність вирішення актуальних питань, пов'язаних із правовим регулюванням здійснення трансплантацій органів чи тканин людині. Не дивлячись на незначну кількість пересадок, що здійснюється у нашій державі, ця проблема є важливою, оскільки окремо взята кожна трансплантація ставить пере суспільством цілу низку питань морально-етичного і правового характеру.

Перш ніж освітлювати питання правового регулювання в трансплантології, необхідно зупинитися на юридичному значенні трансплантації органів і тканин. Мова йде про віднесення пересадок до однієї з груп: медичного експерименту чи апробованого варіанту лікування. Виходячи з цього будуватиметься система правових норм, що стосуються трансплантації. Вважаємо, що на сьогоднішній день видається віднесення пересадки органів і тканин до одного з варіантів лікування, який показаний при цілому ряду захворювань. В той же час, дійсно, усередині трансплантології є певні напрями, що знаходяться в даний час у стадії наукових досліджень, тобто такі, які можуть бути віднесені з правової точки зору до медичного експерименту. Мова йде про нові методи консервації органів, вдосконалення методів тканинного типування, досліджень дії нових імунодепресантів на організм людини, що перенесла трансплантацію. Дані останніх років, отримані у ведучих трансплантологічних центрах України, свідчать про позитивну тенденцію в результатах пересадок різних органів.

Визначаючи загальні принципи, на основі яких передбачається здійснювати юридичну регламентацію трансплантації органів і тканин, вважаю за доцільне використовувати загальноправовий науковий підхід, згідно якому розрізняють принципи права і принципи правового регулювання. Стосовно трансплантації принципами права можуть вважатися ті основні положення, що вже знайшли втілення в нормативно-правових актах. В той же час принципи правового регулювання — це керівні ідеї, передумови, які можуть бути використані як базис для побудови норм права. Взаємозв'язок принципів права і принципів правового регулювання ілюструється фактом, згідно якому принципи права, будучи своєрідним каркасом законодавчих актів, запроваджуються в життя за рахунок попереднього визначення принципів правового регулювання.

Цікава точка зору, при якій в основу правового регулювання операцій по пересадці органів і тканин покладені принципи оптимальної турботи про інтереси донора і колегіальність. Перший з них відображає пріоритет інтересів донора при спірних питаннях трансплантації, згідно другому — найбільш складні питання, пов'язані з процедурою встановлення діагнозу хвороби та способів лікування, вирішуються консиліумом лікарів.

Видається, що на додаток до цих важливих принципів можна як керівні ідеї по правовому регулюванню трансплантації органів і тканин відобразити наступні напрями:

- принцип дотримання черговості згідно “листа очікування”;
- принцип декомерціалізації пересадок органів і (або) тканин;

Разом з наведеними вище принципами колегіальності і оптимальної турботи про інтереси донора, останні керівні ідеї повинні послужити правильним орієнтиром для законодавців при розробці нормативно-правових актів по питаннях трансплантації органів і тканин.

Принцип дотримання черговості згідно “листа очікування” набуває підвищеної актуальності у зв’язку з розширенням населення за рівнем прибутків, що росте, і відповідно за рівнем доступності медичної допомоги. Необхідно при розробці нормативних актів передбачити рівні потенційні можливості для операцій трансплантації незалежно від матеріального добробуту пацієнта. Це може вважатися характерною особливістю трансплантації органів і тканин у порівнянні з іншими медичними заходами. Практика лікування, що існує зараз, т.з. комерційних хворих, коли останні, шляхом внесення певних коштів за надання медичних послуг у вигляді трансплантації, отримують необхідний трансплантат поза офіційної черги не повинна бути поширена.

Принцип декомерціалізації пересадок органів і (або) тканин, як видається, тісно пов’язаний з попереднім принципом, полягає в безоплатності надання послуг, пов’язаних із здійсненням трансплантації органів і тканин. Тут мова йде як про можливість пошуку відповідного трансплантата, так і про органи або тканини. Шлях платного донорства, напевно здатний декілька збільшити кількість виконуваних трансплантацій, проте такий підхід неприйнятний з ряду причин. Думається, що це повинно торкатися і питань обміну трансплантатами між лікувальними центрами і трансплантаційними співтовариствами. Всі основні міжнародні документи по трансплантації органів і тканин передбачають недопущення комерціалізації пересадок. У загальному сенсі, правилом повинно стати положення, згідно з яким взаємини між пацієнтом і лікарем в трансплантології базуються на нормах чинної Конституції, котра передбачає безоплатність надання медичної допомоги.

Таким чином, загальні принципи правового регулювання пересадки органів і тканин дозволять сформулювати правове поле для виконання даних оперативних втручань. Ми повинні оптимізувати діяльність, спрямовану на нормативно-правове регулювання трансплантології. Від цього має виграти все суспільство.